

GAZETA TRANSILVÂNIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitetului de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARIȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘILIN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societăți lei 80
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 91 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Miercuri 1 Decembrie 1943

Anul 106

1 Decembrie

de V. Branisce

Pe întreg pământul țării și dincolo de silnicele ei fruntarii de astăzi, suflul românesc îngenunchează în această zi de 1 Decembrie, pentru ca să proslăvească amintirea tuturor celor căzuți pentru îndeplinirea multisecolare noastre strădanii de unire.

Un destin vitreg sau, mai bine zis, interesele potrivnice nouă ale unor state vecine au stat sistematic în calea unirii neamului românesc, fiind în mod sinistru pământul nostru în stăpânirea lor.

Așa s'a făcut ca leagănul românismului, Transilvania, să servească drept pion de manevră în jocul intereselor Austriei și în raporturile ei cu Ungaria, spre obida populației românești.

Așa s'a făcut ca Transilvania să nu evolueze normal, mână în mână cu celelalte provincii surori, în lupta pentru încheierea neamului în granițe firești.

Ținând Transilvania în lanțuri, se ținea încâtușat destinul unei Români puternice și viabile, pentru a Transilvania este nucleul de viață al întregului românism. Geograficeste, Transilvania este inima țării. Privită prin perspectiva istoriei, ea este leagăn și obârșie. Considerând bunurile spirituale ale Transilvaniei, ea este promotoarea mișcărilor de afirmare și redeschitare ale sufletului românesc. Contribuția ei la crearea unei culturi românești a fost nemăsurată.

Pe pământul ei s'au scris primele manuscrise românești, au apărut primele cărți românești. Fiii ei, misionari înflăcărați ai naționalismului, au împânzit întreg spațiul românesc, sădind în inimi mândria originii noastre latine, promovând instituțiile românești de pretutindeni.

Cunoscătoare a clasicismului și a curentelor culturale apusene, Transilvania a rupt, cea dintâi, mrejele de palanjen ce ne țineau legați de mistica Orientului și ne-a încadrat în rândul popoarelor europene.

Iar în crearea unei culturi proprii, Transilvania a avut un rol hotărâtor. Ne-o demonstrează marele nostru Eminescu, care a realizat în opera sa cea mai desăvârșită încheiere a sufletului transilvan în destinul românismului. Admirator al Transilvaniei, Eminescu dă o valoare de circulație universală comorilor ascunse în tainele noastre sufletești.

De aceea, ziua de 1 Decembrie nu este numai sărbătoarea Transilvaniei eliberate din lanțurile robiei, ci este sărbătoarea României întregi.

Iar viața și existența României cer ca Transilvania, liberă și întreagă, să fie pe vecie înglobată în hotarele țării.

JURĂM!

de
Ion Colan

„Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie — (1 Decembrie 1918) decreează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România!”

Anii și oamenii ne-au fost mășteri, nu vremurile. Ani mulți însemnează vremuri, dar nu împlinite. Totdeauna mai rămâne destul, ca dreptatea să răzbească și ceea ce minciuna zilelor a ciădit împotriva-i, să dărâme.

Impotriva hotărârii de acum 25 de ani, lapidar formulată în cuvintele de mai sus, nu alții, și nici oportune interese aveau dreptul să decidă.

Transilvania, Banatul, Maramureșul și Crișana, acestea trebuiau întrebate, iar nu hărțile pe care cartograful le desenează cum primește ordin.

Dacă în multe declarații care s'au făcut și se vor mai face, accentul se pune pe: Nu dorim nimic din ce nu ne aparține, la un sfert de veac dela unirea cea mare jurăm: Nu vom ceda nimic din al nostru.

Nimic!

Să murim noi, dacă jertfele de până acum n'au fost destule. Să ni se mistue copiii în flacăra aceleiași lupte, dacă nedreptatea nu poate fi altfel biruită, dar să se știe că, în veac, voi nu putem altfel grăi.

Nu ne interesează, ca națiune, alte rațiuni de stat; nu ascultăm,

ca neam, de alte comandamente atâta vreme cât hotarele au fost mutate ca stegulețele colorate pe harta fronturilor vremelnice.

Dacă pentru Basarabia și Bucovina am știut dărui pământului sute și mii din ai noștri, am mai rămas milioane. Suntem azi, și mereu vom fi destui în țară valahă, ca moștenirea să fie refăcută.

Aniversând o zi, gândurile nu ni-s haină pentru o sărbătoare. cernită de data aceasta, ci haina suflului nostru de totdeauna.

Dușmanii să ne fie recunosători că le-o spunem din vreme; și, în orice caz, acuze nu ne pot aduce că n'am vorbit răspicat.

Ceea ce spunem aici nu este o atitudine împotriva unui act cu respirație scurtă în viața unei națiuni, ci conștiința permanentă a dreptății noastre care se face cunoscută, prin scris, din sfert în sfert de veac, așa cum o facem în fiecare zi.

Să nu ni se ceară să vorbim altfel, pentrucă altfel vorba ar însemna minciună.

Să nu ni se poruncească să credem altfel, pentrucă altă credință n'avem.

Să nu ni se impună alt jurământ, pentrucă noi am jurat odată și sperjuri nu putem fi.

Sărutăm azi crucile celor ce s'au jertfit; ne plecăm în fața mormintelor ce se deschid mereu, și pentru dreptatea neamului — ne e tot una dacă și ale noastre sunt gata săpate.

Jurăm!

Inchinare

Neamul întreg este astăzi la Alba-Iulia.

Până să ajungă aici, trece prin foișorul celulelor în care și-au așteptat osânda Horia, Cloșca și Crișan; aude, după zăbrelele de fier ale închisorii, răsunetul palmelor pe obrajii Iancului, care, aici, și în această formă și-a primit răsplata luptei și credinței pentru Impărat.

S'a închinat cu smerenie în fața memoriei celor săvârșiți din viață care în sala mare a Unirii au proclamat alipirea pe veci a Transilvaniei, Banatului și Maramureșului cu Țara mamă.

Privește cu înfiorare spre platoul unde s'a săvârșit cea mai barbară execuție a celor ce au luptat pentru dreptatea sa cu crucea și chipul împăratului în mână. Din fiecare picur de sânge al lor vede rodită pădurea de volnici și tricolor dela 1 Dec. 1918.

Intră și îngenunche în smerită rugă la treptele Tronului din biserica Intronării, unde Ferdinand întregitorul și apărătoarea drepturilor națiunii, Maria, au primit jurământul de credință și conțineră a tuturor Românilor într-o singură și inseparabilă unitate națională.

Coroana regală a primit-o Neamul însuși, drept cunună a celor mai îndelungate și viornice suferințe și lupte pentru dreptatea sa.

E clipa marii Cuminecări.

Iau parte și cei căzuți în robie mai neagră ca orișicând, și cei ce se cutremură de suflul noii prăbușiri ce-i amenință, și cei ce prin sângele lor pecetluiesc jurământul de acum 25 ani: de-a nu mai fi sclavi „în vechiul nost pământ.”

Dangătel clepotelor duce în această zi solie de încredințare Românilor de pretutindeni.

Din cântul lor se desprind îndemnul poezilor Unirii. Ele răsună în inimile tuturor „Unire'n cuget și simțiri”.

La arme!

„Să cucerim ce-avem de cucerit”.

I. B.

Intoarcere de pe front

Batalionul 2 atacă

Evantia

Când fitilul e aprins, pionerul fuge în goana mare spre vreo ascunzătoare, noi ne căscăm gura și ne astupăm urechile, așteptând detunătura care e de nedescris. Un nor de fum gros și negru cădăteza catedrala Sfânta Sofia dela Constantinopol, se ridică în aer. Geamurile caselor zăngăne de vibrația aerului și crapă. Cade tencuiala de pe case, cad țiglele. O ploaie de schije, de pietre, de praf și pământ curge din înălțimi câtăva vreme. Bucățile mai mari de schije — și sunt unele îngrozitor de mari — jâsnesc spre cer și le auzi cum fâlfâie în cădere, cu sunetul acela ca al sarmalelor când fierb în oală: Fl-fl-fl. Pe urmă totul intră în repaos.

Așteptăm ieșirea celor din grote. La început, zăpăciți de detunătură, Rușii ieșeau din găuri cu grămada, cât îi încăpea gura peșterii. Orbiți de soarele de-afară, închideau ochii și cu mâinile ridicate în semn de predare, gâlgăiau din gaură, ca apa dintr'o conductă spartă, călcând unii peste alții.

Au fost scene de apocalips.

În prima zi, după o astfel de operație, au năvălit, dintr'o singură grotă, 800 de oameni, în ochii și pe fețele cărora groaza lăsase urme adânci. Nu mai era nimic omenesc în ei. Țipete sălbatice ieșeau din gâttejuri uscate de sete, mâni înegrite se înălțau spre soarele ce-i orbea și căruia totuși

i se închinau, căzând în genunchi, sărutând pământul. Ochi, înnebuniți de spaimă, căutau o scăpare. Optsute de oameni îndobitociți de groază — și totuși oameni — când au dat de lumina zilei, puțin le-a mai păsat de mitralierele puse în fața lor. Ei atâta au dorit: lumină, soare. Impinși de cei din spate, cei din față se împiedecă în mantalele lungi, cad, se ridică, iară cad; cei din spate calcă peste mâni, peste picioare, peste obraze, și izvorăsc mereu din negrul grotei, ca puroiul dintr'o rană deschisă. Unii se îndreaptă spre fântâna din mijlocul depresiunii din față. Atunci mitraliere prind să făcăne, oamenii se prăbușesc, franți de mijloc, cu mugete de tauri; alții vin din urmă, fără să știe ce s'a întâmplat și toți vor un strop de apă, doar buzele să și le înmoaie odată și-apoi pot fi și doborâți de mitralierele noastre.

Ajunși în fața bisericii, cu tremurături ca de apucați, își rup emblema de metal dela căpele, — steaua roșie

INSTANTANE

Leacul

Subt impresia miraculoasei vindecări a bolnavului din revista lui Tănase, la care am asistat în una din seriile trecute, mi-a venit în minte un caz ce s'a petrecut mai de mult, odată, în orașul Cluj și e înrudit de aproape cu cel de mai sus.

Un cunoscut mi se plânga pe atunci că n'are poftă de mâncare. Era unul din acel salahori care intră dimineața la ora opt în birou și până la două ore după masă, stând țepăn pe scaun, inhalează mirosul hârtiei și praful de pe documente vechi. I-am dat sfatul ce-am crezut eu de bine. L-am îndemnat să se lase de birou, să nu mai muncească și să se plimbe, să soarbă cerul curat. Alta ce era să fac?

Observai că omul se uită la mine cam serios și surâse. Nu l-am mai văzut apoi multă vreme. Când l-am întâlnit iarăși într-o zi nu mai era posomorât ca atunci, ba chiar se îngrășase. Mi-a spus că și-a schimbat locuința, s'a mutat în piața Mihai Viteazul și cum amândoi aveam drumul într'acolo, pornirăm alături povestind. Era ora amiezii.

Când dădeai să ieși din piața aceasta, printre rândurile de șetre ale diferiților negustori, te izbea către amiază un pofitor miros de friptură.

Cum ne apropiam de șetre, văzul pe amicul sorbind ca dintr'o cană plină, acest superb miros. Dar mai ispititoare încă decât mirosul era priveliștea în tăvi așezate de-asupra jeratecului, în care se rumeneau cartoboși și bușți mari de carne cu s'ănină și șoricul creat. Cârnați de Debrețin, roșii ca purpura, își radeau îmbietori din usșoarea care clocoțea. Fiecare tavă de acestea avea alt aspect, promisiunea unui alt deliciu, ca odinioară ospetele bogatului din Biblie. Mai la o parte borcanele cu castroaveți, verzi ca smaragdul și gogoșari de-ți lăsa gura apă numai uitându-te la ei. Și tu să treci — gândeam eu în mine — să te uiti cu jind cum se uita sârmanul Lazăr dela ușă?

Amicul mi-a înțeles regretul și-mi spuse că l-a încercat și el de atâtea ori.

„Imi venea câte odată” — adaugă dânsul — „să-l trântesc jos, fire-ar al dracului de ghiozdan, alături de desagi țărănilui și să mănânc colea în tihă, cum mâncam cu tata la plug. Ce-i dacă sunt domn, să flămânez?”

Imbiind scoase apoi o coală de hârtie albă din ghiozdan, împachetă câteva bucăți fierbinți și mult promițătoare și grăbi spre locuința, care era la doi pași.

„Mirosul ăsta m'a vindecat”, îmi zise, mai respirând odată adânc. „Ce vrei, mi se beșicase gura de-atâtea picături de Davila și Hoffman câte am luat, și tot de geaba.

Ecat. Pitiș

Aprecieri strălucite despre lucrarea prof. I. Lupas: Zur Geschichte der Rumänen

Profesorul Kurt Huber își încheie astfel recenziia:

„In mod plastic schițează Lupas remarcabila întorsătură după prăbușirea Ungariei: lupta Austriei habsburgice împotriva semilunii victorioase — luptă în care poziția centrală o avea Transilvania; — la adăpostul acestei lupte, deslănțuirea reformatiunii în Transilvania, cea mai puternică și cea mai rodnică sguđuire și în ceea ce privește viața spirituală a Românilor de religie ortodoxă. Ea dăruiește bisericii limba română, poporului deșteptarea la o literatură națională. Apreciind cu cântarul istoriei „jugul de lemn” al dominației turcești în Transilvania, în comparație cu „jugul de fier” al Austriei habsburgice dela 1688 încoace, Lupas se decide, foarte lămurit, pentru cel dintâi, fapt ce trebuie privit ca un semn vădit al orientării sale „răsăritene”. Astfel autorul privește perseverenta politică răsăriteană a împăratului Leopold, ba chiar întreaga existență a monarhiei habsburgice austriace până la 1918, în lumină negativă, considerându-le principala piedecă în calea formării statului român.

Cetitorului german îi oferă tocmai temele din istoria mai nouă până la 1918 o imagine impresionantă și limpede, putând să constate cum s'a realizat, din punct de vedere istoric, tânărl stat român în spațiul european. Conferința privitoare la sfârșitul dominației turcești, — în care autorul contribuie cu lucruri necunoscute și în privința isvoarelor, — zugrăvirea concludentă a răscoalii țărănești din 1784 și pretențiile formulate, între 1790 — 1792, cu o atât de înaltă conștiință națională, toate acestea încadrează și lămuiesc mărturisirea de credință, brodată pe temeuri politice.

În studiul privitor la minoritățile confesionale și la orașele Transilvaniei se ocupă Lupas, sub aspect istoric, cu probleme delicate din prezentul tânărlui stat ajuns la unire. Orașele Transilvane au fost cucerite de numărul covârșitor al populației românești dela țară. În acest fapt vede autorul îndreptățirea biologică a rasei mai puternice.

Lupas dă în diverse rânduri expresie caldă legăturilor strănse dintre viața spirituală română cu cea germană, fie cu prilejul aprecierii umanismului și a reformei religioase în Transilvania românească, fie în ceea ce privește stimulările adânci, ce s'au infiltrat din izvor german, în special din concepția genială a lui Ranke în istoriografia română.

Prezentarea minunată a Regelui Ferdinand ca martir al datoriei, frumoasa prețuire a martirului și tovarășului de luptă de naționalitate săsească, Ștefan Roth, împrumută acestei legături cu spiritualitatea germană o notă personală.

Esența mișcării pentru dobândirea independenței române se prezintă, după o luptă dâră de șase veacuri, sub aspect întreit: național, social și biseri-

cesc. Conștiința națională s'a aprins și s'a întărit în lupta religioasă purtată pentru păstrarea curată a credinței ortodoxe, precum și în lupta pentru egala îndreptățire pe teren social și economic. Lucrurile s'au petrecut cam la fel ca și în timpul reformatiunii, și al războiului țărănesc din Germania. Și acolo a trebuit să izbucnească mai întâi un războiu de proporții europene, care să spulbere ultimele rezistențe îndreptate împotriva alcătuirii întâiului stat național-german. În același sens a însemnat războiul mondial „momentul de răscumpărare” pentru unirea politică a tuturor Românilor. **România Mare nu este, așa dar, nicidecum darul nemeritat al politicii de cabinet europene. Un popor, care a devenit conștiu de puterea și însușirile sale, își asigură în istorie, mai curând ori mai târziu, dar cu absolută siguranță, locul ce i se cuvine sub soare. Aceasta este „dreptatea divină și istorică” ce o consideră Lupas drept temelie pentru formarea statului național român.**

Aprecierile sobre și deci cu atât mai valoroase ale savantului profesor german, — traduse în ultimele trei articole — aruncă o lumină vie asupra dreptății cauzei românești și nu mai au nevoie de nici un comentariu.

I. Gh.

Dăm, în traducere românească, și scrisoarea Doamnei Mara Huber către d-l prof. I. Lupas:

Gräfelfing lângă München, 14. 9. 1943

Mult stimat D-le Profesor,

Din încredințarea soțului meu, de curând decedat, aș dori să ajungă în posesia Dv. ultimei sa lucrări, dărea de seamă privitoare la atât de valoroasa Dv. carte

Mă mărginesc și relev pe scurt, că opera Dv. l-a interesat foarte mult pe soțul meu cauzându-i multă plăcere.

Mulțumindu-vă încă odată în modul cel mai cordial, pentru frumoasa Dv. carte, vă rog să primiți expresiunea stimei mele.

Doamna Mara Huber

Cuib de rândunea

Mi-a dat la gram, în zori de zi, ocol
Cu puii ei ce-au început să sboare,
S'a prins apoi în stoluri călătoare
Și cuibul mic, sub trașină, stă gol.

Atâtea flori și cântece-au murit
De când s'a dus plâpânda rândunea,
Le-a plâns pe toate inima-mi — și ea
E tristă azi ca cuibul părăsit.

Ecat. Pitiș

Dr. Iosif Gârbacea

Rolul „Astrei” în pregătirea Unirii

Conferința d-lui Prof. Iosif Gârbacea, ținută în ziua de 28. XI. c. în sala Camerei de Industrie și Comerț din Brașov, în ciclul „Factorii transilvani ai unirii dela Alba-Iulia” a avut calitatea pe care puține o pot realiza în limitele unei ore: a fost convingătoare.

Pornind dela repere judicioase alese, importanța *Asociațiunii* în întreaga manifestare a vieții culturale, naționale și economice a Transilvaniei a fost scoasă în evidență fără posibilitatea unei discuții în contradictoriu.

Personalitatea lui Șaguna a imprimat cititoriei lui un program de activitate — bazat pe economic — asupra căruia bine a făcut conferențiarul că a insistat, mai ales astăzi când se caută drumuri noi.

S'a arătat, în linii largi, cum tot ce s'a întâmplat în Transilvania dela instalarea lui Șaguna ca episcop și apoi ca mitropolit, culminând apoi prin adunarea dela Blaj din 1911, aparține unui sistem sanatos de politică culturală care, în anii, a pregătit conștiințele pentru actul dela Alba-Iulia din 1918. Bătălia ce se da a fost câștigată încă din 1911, la 50 de ani dela înființarea „Asociațiunii”, când vestita societate ungurească, „Emke”, foarte baronizată în componența ei, fără priză în popor, își serba 25 ani de activitate.

Nu se poate contesta că o revenire la programul șagunian, o adâncire a lui și o adaptare la împrejurările de azi, ar oferi Astrei un vast câmp de activitate, mai cu seamă că începutul a și fost făcut de unele despărțăminte — în timpul din urmă numărul lor s'a înmulțit — cu un succes ce iese din comun.

De unde nu rezultă că directivele noi să fie părăsite. Temeliile însă tot vechiul program îl formează.

Conferința d-lui prof. Gârbacea ar merita mai mult decât o sală de ascultători atenți, mai mult decât o limitată notă la ziar.

Ion Clujanu

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

cu secerea și ciocanul — scuipe pe ea, o calcă în picioare. Mulți scot din sân cruciulița legată cu sfoară subțire, ne o arată, o sărută. În ochii și sulețele lor s'a făcut lumină. Din buzunarele soioase ale pantalonilor sau mantalelor scot bucăți de carne de cal, crudă, plină de praf de tutun, de scame, ca să ne arate cu ce erau hrăniți înăuntru de către comisarii ce păzeau, de altfel, cu oamenii lor de încredere, marile depozite de alimente, pline cu toate bunătățile. Soldaților le da carne de cal crudă, s'o mănânce așa, sau s'o frigă, dacă a'u unde.

Stăm cu revolverele în mâni, și-i îndrumăm spre o grădină mai mare, unde urmează să se facă trierea, înconlona și trimiterea lor în lagărul de colectare dela Bulganak sau dela Kerci.

*

În întunecata gloată a prizonierilor cu înfățișarea „Judecății de pe urmă”, un cap s'a ivit, senin, umed-primăvărat, ca „Izvorul” lui Ingres.

Gene lungi, grele, ostenite, co-boară și se ridică rar, evantale peste ochi albaștri, cu dureri speriate în ei. Tunica militară, cenușie, strânsă pe trupșor fără împliniri depline, nu poate ascunde bulgării feminități de subț ea.

Fâșia de pansament alb-proaspăt, diademă în jurul frunții, contrastează cu buclele ușor răzvrătite ale părului prin care vântul și soarele străbat, se joacă, alintă și alină.

Firicel de borangic — sânge — pornit de deasupra tâmplei stângi, s'a oprit lângă ureche, s'a adunat bănuț, însângerată garoafa de duminecă în părul fetei ieșite la joc.

Ruptă din mulțimea care nu mai e a ei, — poate n'a fost niciodată — a răzimat un cais, cu mâinile atârinate bolnave, ale nimăului.

A ostenit-o soarele, e obosită de viață.

Aștepți să alunece la tulpină de cais — Marie din Magdala la piciorul crucii de pe Golgota.

Și-a lipit obrazul de coaja pomului înflorit și stă așa, nemișcată, privind în nicăiri, ascultând golul din ea. Să n'o întrebă ce vrea, ca să nu-i auzi răspunsul:

— Nimic!

Un nimic sinonim cu „să mor!”.

Nu-i e frică.

Nu-i e nicidecum.

Se uită la revolverul pe care-l țiu în mână și parcă se roagă:

— Haide, trage..

A înflorit acolo, sub caisul înflorit, se scutură florile în părul altei primăveri și nu mai ști care-i adevărata floare.

*

Mâne, astăzi, într'o zi, un flământ o va răstigni într'un șanț și-o va lăsa acolo, ciuță însângerată, să rupă toate haitele câmpului de bătaie din ea.

*

M'apropiu.

Mă vede și nu mă vede.

Draperii lungi de mătase neagră,

— povară — genele s'au înălțat, m'a privit pierdut iar buzele arse au schițat surâs vag de copil bolnav.

Se uită prelung în zare, închide ochii de parcă doarme, îi deschide încet, pe jumătate, de tot, cu mirări tragice în ei, cu întrebări ce nu pot fi puse.

*

Mi s'au părut, sau din mine a pornit o întrebare?

Flutură de noapte, cu aripi moi, nimeni n'a auzit-o venind. Poate au întreat-o ochii, poate mirările, poate gândul înspăimântat de tot ce va urma.

— Cum te cheamă?

Un clopoțel de argint, cu limba înfășurată în tifon, a sunat de dincolo de lume:

— *Evantia*..

Pauza s'a așternut, ca tăcere pe coridoarele spitalului.

Evantia!

Cald, suie din inimă îndemnul:

— Domnișoară, îmi dați voie... sunt locotenentul..

Cuvinte pentru muncitori

Să ne reculegem

de Comandor **Alex. Vodă**
Inspector Regional M. L.

Trăim vremuri grele.
Ne sbatem între multe neajunsuri.
Dar nu e mai puțin adevărat că
ne și bătăcim în tot felul de minciuni,
ale noastre și ale altora. Nu avem o
convingere proprie, orice svon sau
șoaptă ne amărăște, ne desamăgește.
Speranțele le purtăm legate de-un fir
de paiejen, în voia fiecărei flecăreli.
Facem, neconținut, bilanțul de viitor al
tuturor țărilor, judecăm pe toată lumea,
schimbăm păreri după cuvântul celui
care ne vorbește, amestecăm adevărul
cu minciuna și — până la urmă — ne
e frică de propria noastră umbră.

Pentru ce atâta lipsă de bărbăție,
de curaj și de încredere în puterile
proprii și în puterile neamului?

Căci suntem, doar, în țara noastră
și nu subț pașalac sau cismă de jan-
darm venetic. Suntem liberi și — mai
ales — suntem liberi să muncim pentru
noi și pentru țara noastră. Câmp de
muncă pretutindeni, în toate domeniile.
Viață materială îndestulătoare pentru
timp de război, ca în nicio altă țară.

Ce ne lipsește atunci?
Ce ne face să fim atât de neîn-
crezători în noi înșine, să ascultăm
fără rușine tot felul de presupuneri și
de minciuni? Ce demon ne face să ne
chinuim fără rost?

Fluctuațiile frontului?
Câți dintre noi sunt în stare să și
dea seama de strategia adevărată a
frontului? Și dacă noi înșine nu ne
putem da seama de lucrurile acestea,
pentru ce ne-am apleca urechea la cei
care huzuresc prin cafenele și nu sunt
în stare să priceapă nici măcar atâta
cât pricepem noi?

Adevărații strategii sunt la posul
lor de onoare, ei conduc oștile și des-
chid adevăratul destin al neamului, prin
curajul lor, prin puterea lor de hotărâre
și nesdruncinată lor convingere în bi-
ruință. Gândiți-vă ce s'ar alege de sorții
izbânzii și de soarta întregului nostru
popor, dacă și aceștia, luptătorii oastei
noastre, ar fi la fel de schimbători în
părerile și năzuințele lor!

Dar deasupra puternicei lor încre-
deri, deasupra tăriei lor sufletești,
acei ziditori de istorie adevărată au ne-
voie de sprijinul tare și statornic al
celor din interior.

Fluctuațiile frontului?
Să nu uităm că în iarna anului
1914 Rușii erau în Carpați, iar în
toamna lui 1917 au depus armele. Să
nu uităm că în 1916 Românii erau
strămtorați în Moldova, pentru ca foarte
curând, în 1919, să intre victorioși în
Budapesta!

Această scurtă lecție de istorie nu
ne servește, oare, exemple suficiente?
Să ne reculegem. Să înăbușim în
noi orice ură personală. Vremurile pe
care le trăim ne cer unire, unire a tot
ce este român, unire pentru a ne în-
mulți puterile și a putea ridica zid im-
potrivă tuturor relelor care ne mai
așteaptă.

Credința în izbândă, iubirea de
neam și unirea fără rezervă a tot ce
este român, acestea vor învinge.

Să nu uităm că la 1 Decembrie se
împlinesc 25 de ani dela marele praznic
al Unirii tuturor Românilor. Prin voința
liber exprimată a ultimei provincii ro-
mânești, se realizează visul celor care
de mii de ani au așteptat, sângerând
subt lovituri și subt jug străin, împli-
nirea cea mare a unirii într-o singură
țară a tot ce este suflare românească.

Ascultați strigătul de chemare al
martirilor și al morților noștri, ascultă-
ți-l și l urmați!

Toți muncitorii neamului româ-
nesc, din toate ogoarele de muncă,
dați-vă mâna și așteptați cu încredere,
că nu este departe clipa când din
piepturile tuturor Românilor va răsună
cântecul desăvârșitei Uniri.

Ardealul, bastion al apărării noastre milenare 106—1943

Cpt. **Octavian Fleșariu**

Unitatea noastră etnică este unica
ființă, care exprimă în mod permanent
voința unanimă a poporului românesc.

În această unitate poziția Tran-
silvaniei constituie cheia de boltă spre
această Românie unită, din care în de-
osebi Ardealul nu poate lipsi!

Distrușgerea acestei unități atinge
nu numai ființa poporului român, majo-
ritar pe aceste platuri, dar slăbește în-
suși cadrul de construcție politică, eco-
nomică și militară a oricărui sistem
solid din această parte a continentului.

Evidența acestui adevăr a fost
respectat de-a-ungul secolelor, din anti-
chitate până astăzi.

În cadrul aceste așezarea geogra-
fică a României sprijinită pe bastionul
muntos al Ardealului, a format totdea-
una un centru de gravitate strategic în
Sud Estul Europei.

Astfel, în epoca de glorie romană

stabilirea echilibrului european pe Rin
și Dunăre a fost asigurat prin cucerir-
rea Daciei superioare (106—108.)

În timpul emigrațiilor popoare-
lor bastionul împădurit al Ardealului a
ținut piept năvălitorilor, ca trestia s'a
îndoit subt vânt, dar nu s'a rupt.

Victoriile lui Iancu Huniade, cu
răsuneț în toată lumea creștină, au fost
câștigate toate în Ardeal în cleștele
Carpaților.

Bătălia din defileul Oltului (Șelimb-
ber), intrarea triumfală în Alba-Iulia
(Mureș) și victoria dela Gorăslau (So-
meș), au restabilit vechea formă de se-
curitate daco-romano în granițele etnice
ale neamului.

Domnând strategic Dacia superio-
ară, a fost posibilă unirea tuturor Ro-
mânilor, înfrățită de Mihai Viteazul.

Această unitate, odată înfrățită, a
fost izvorul din care au decurs toate
acțiunile succesive de emancipare ale
poporului românesc.

Umbrirea ei efemeră, din secolul
următor, n'a mai putut întuneca conști-
ința națională.

Ardealul a luat inițiativa. Figura
lui Horia apare ca un Buerebista al
secolului XVIII-lea.

Craul munților a răscălit munții
și prin ei sufletul Ardealului la luptă
pe urmele lui Horia.

Cu eforturi de urlaș și alți 150 de
ani de sbuctum, războaie și revoluții,
Ardealul își încoronază primul Rege
al tuturor Românilor în cetatea istorică
dela Alba-Iulia.

În acest moment, Ardealul își re-
găsește forma sa strategică milenară,
care a stat la baza securității României
și a tuturor marilor imperii cu in-
fluență în această parte a continentului.

După evenimentele tragice din a-
nul 1940, concluzia care se pune pen-
tru viitor este clară:

Într'un dispozitiv solid de cons-
trucție europeană, Transilvania nu nu-
mai că se înglobează în granițele nos-
tre etnice, dar a fost și este bastionul
apărării noastre milenare.

Începând din creștetul Carpaților
și coborând în mod uniform spre Cere-
muș, Nistru, Dunăre, Mureș și Someș
lată granițele noastre de două ori mi-
lenare.

Ele se deschid în Maramureșul
descălecat și se închid la
Porțile de fier și vice-versa.

Ele formează pivotul rezistenței
noastre veșnice în munții metalici apu-
seni, în țara lui Horia și a lui Iancu,
în inima ardealului, la Cluj.

Din acest nod gordian, ce-l for-
mează Clujul, ele converg în arcuri spre
extremități:

Un arc barează la Nord porțile
Orăzilor, Careilor și ale Satului-Mare.

Un arc barează la Sud porțile Ară-
dene, ale Timișoarei și Porțile de fier.

În ansamblul unității României
etnice, Transilvania constituie cheia de
boltă a României unite iar trecătorile
Ardealului, porțile de fier spre această
boltă cerească!

Nedumerire

de **Dr. D. Chirulescu**

Avem două mii de ani de
luptă în trecutul nostru contra nă-
vălitorilor din răsărit, două mii de
ani de pază, de sacrificii, care au
asigurat, în bună parte, tihnită
desvoltare a popoarelor europene.

În anul 1940, au venit Rușii
să pretindă dela noi Basarabia,
pământ românesc, și să ne-o ia,
împreună cu nordul Bucovinei,
fiindcă, ziceau ei, că le aparține...

Ni s'a rupt nordul Ardealului
de către Unguri, sprijiniți de unul
care astăzi zace în închisoare pen-
tru trădare. Ni s'a vorbit atunci de
datoria noastră de a face sacrificii,
în interesul liniștii europene, din
propria noastră ființă...

Am luptat și luptăm azi în
Rusia, aducând sacrificii mari de
oameni și tot sprijinul material po-
sibil, pentru stăvilirea, în acești
ani ai secolului al douăzecilea, a
amenințării din răsărit asupra în-
tregii Europe...

Sufere mulți frați de-ai noștri,
fără ca nouă sau lor să ne fie în-
găduit să scoatem măcar un scân-
cet din toată suferința... Aceasta
ar fi iarăși datoria noastră euro-
peană în ceasul de față...

Ni se strigă de departe că ne
vor distruge Rușii și aliații lor
dacă nu ne sinucidem, încetând
de a ne mai apăra în răsărit... Și
că acest lucru care ni se cere este
un sacrificiu în interesul terminării
mai grabnice a războiului, în inte-
resul păcii... O adevărată datorie
pentru noi...

În fine, ni se mai spune stă-
ruitor că se așteaptă de la noi
prietenie sinceră, cu trup și suflet,
necondiționată de ceea ce a fost,
este sau va fi, fără a lua în con-
siderare indiferența ce se arată din
afară durerilor noastre... Că și a-
ceasta este o elementară datorie...

Aflăm astfel zi de zi câte da-
torii se pot impune unui popor,
înafara acelor pe care i le dic-
tează propria lui conștiință...

De aceea ni se pare foarte
firească nedumerirea pe care o ex-
primăm aci:

Astea or fi datorii noastre
toate? Nu cumva ni se cere prea
puțin?

Dar ce importanță are cine-s și
ce-s?! Doamne, de-aș putea fi mă-
car om!

Să nu uit: Evantia... Evantia...
Evantia...

Soarele arde și nu-l mai simți,
petale se scutură și nu le mai vezi.
Timpul s'a oprit să asculte, să vadă.

— De câți ani ești?
Ferestrele s'au deschis larg spre
lumină, caisul a bătut ușurel din petale
catifelat-îmbujorate:

— Optsprezece...

Auzi, Doamne: optsprezece!...

Evantia!

Gânduri de demult urcă și co-
boară în inimă, sfredelesc în câmp de
amintiri.

În ce lume să cobor, de unde să
te adun, Evantia? Cum să te strâng
din tot ce-a fost, când singur sunt îm-
prăștiat?

A fost un 1933?

A fost un Balcic?

A fost pace?

Anii au trecut peste tine, azurul
depărtărilor te-a mințit.

Veneam, ne atunci, din spre „ciatal
cismă”, „cele 7 izvoare”, nume ce me-
reu mi-aduce aminte de Pierre Lotti
și de Etub.

Ca Cincinat Pavelescu imi vine
să întreb și eu acum:

— Iți mai aduci aminte, Doamnă?
Cartea lui Jean Bart, *Europolis*, o
purtaș în noi, cu foile proaspăt tăiate,
și'n pas de amurg, și'n vorbe cu a-
murg în ele cumpăniam sufletul Evan-
tiei.

Și iată, tot aproape de răscăli-
toare întinderi de ape, chipul Evan-
tiei învie și moare iară în lumina
eternelor flori de cais ale primăverii.

Doar că la Balcic mergeam să
trăim, iar aici suntem să murim, să
ucidem...

Ca și când oamenii cu sufletele

dărâmate în ei mai trebuie să fie o-
moriți.

— Incă nu și-a venit în fire, după
grozava ieșire din grotă de adineaori.

— Vrei apă, Evantia?
N'am spus; am gândit.

Genele au bătut emoționant,
seninul ochilor s'a umezit.

Ia bidonul în scenă mută.

De ce să vorbești când se aud
așa de bine tăcerile?

— Intoarce fața, îl duce la gură, își
udă buzele uimite că au dat de apă,
apoi, cu ochii închiși, respiră adânc și
bea lăsând capul pe spate.

Când îl restituie, gol, Dumnezeu
i-a zăgrăvit pe chip toate fericirile.

Nu știu ce să fac cu bidonul, nu
știu ce să fac cu mâinile.

— Mai am un tub întreg de bom-
boane, rația pe trei zile. Și ce-o să fie
dacă trei zile!... Și-apoi, poate-l întâl-
nesc pe plutonierul Trăistaru dela a 6-a,
care mă are drag, oarecum. (Mie nu-mi
plac drăciile astea, — zice Trăistaru.
Astea-s pentru fetițe...)

In jurul portativului

Femeia în viața compozitorilor celebri

Ciaicovsky

de Lia Busuloceanu

II.

Nici Ciaicovsky nici Nadejda von Mek n'au numit vreodată dragoste sentimentul care-i lega. Poate pe ea o stânjenea faptul că era cu nouă ani mai mare decât el, iar pe el, acela că primea ajutoare materiale dela ea. Cine poate ști nuanța exactă a sentimentului fiecărui pentru celălalt? In tainele sufletului sunt precizări pe care omul se sfiiește să le facă, fie și lui însuși. Fapt e că la un an după ce se cunoscuseră, Ciaicovsky se însoară pe neașteptate cu o biată desechilibrată care-l amenința că se omoară dacă el nu răspunde la dragostea ei. Artistul, naiv și generos, o ia de nevastă, pentru ca imediat după nuntă, îngrozit de conviețuirea cu o ființă atât de mediocră, să ceară ajutorul tuturor, și chiar pe al Nadejdei, pentru a putea fugi cât mai departe de ea. Fără o umbră de resentiment, Nadejda îl ajută. Îi pune la dispoziție conacul unei moșii ca să poată lucra în liniște, îi stimulează pofta de muncă interesându-se de aproape de activitatea lui compozitică și, prin scrisorile ei entuziaste, susține moralul atât de șubred și de chinat al artistului. Se folosește de întinsele ei relații (tot de natură epistolară; printre alții, era în corespondență cu Ludovic al doilea al Bavariei, protectorul lui Wagner, pentru a-i face opera cunoscută în marile centre muzicale ale Europei.

In nenumărate rânduri, Ciaicovsky își exprimă recunoștința: „Nu-mi rămâne decât să servesc prin muzică, Nadejda Filaretovna. Orice notă care de azi înainte va ieși din condeiul meu, îți va fi închinată... și lucrând, nu vreau uita nici odată, nici măcar o clipă, că dumneata ai făcut cu puțință ca eu să-mi continui vocația artistică...”

Și Ciaicovsky n'a uitat până la sfârșitul vieții. Cea care a dezertat a fost Nadejda. Intr-o bună zi l-a prevenit fără menajamente că situația ei materială suferise mari schimbări și că nu-i mai putea servi subvenția obișnuită. In același timp îl ruga să înceteze de a-i mai scrie, deoarece starea sănătății ei nu-i mai îngăduia niciun fel de eforturi. Indurerat și profund jignit, Ciaicovsky a încercat înzadar să obțină o explicație mai lămurită. Nadejda nu i-a mai dat niciodată vreun semn de viață. Nimic nu l-a putut consola pe artist de pierderea prieteniei ei. Nici succesul din ce în ce mai răsunător al operelor lui, nici onorurile ce i se acordau în patrie sau în străinătate, nici călătorile care-l fermecau altădată... Rătăcea stinger din loc în loc și nu găsea alinare decât în muncă. In cei trei ani pe care i-a mai trăit după încetarea prieteniei lor, a scris cele mai bune opere ale lui și și-a încheiat activitatea — odată cu viața — cu acel strigăt sfâșietor de desnădejde care e Simfonia Patetică. La câteva zile după ce a dirijat-o prima oară în public, a murit în vârstă de 53 de ani, răpus de holeră, cu numele Nadejdei pe buze.

Trei luni mai târziu murea și Nadejda, măcinată poate de ultima renun-

țare pe care și-o impusese. Căci schimbarea ei față de Ciaicovsky nu fusese un capriciu, ci o penitență. Fiul ei mai mare, Vladimir, cel mai iubit dintre copii, se îmbolnăvise și el de boala de plept care o rodea pe ea, și Nadejda văzuse în această nenorocire o pedeapsă cerească pentru bucuriile — neîngăduite un l mame, socotea ea în morală ei intransigentă — pe care le gustase în prietenia cu Ciaicovsky. Cu o tărie demnă de marile eroine ale antichității, ea nu pregetase să-și smulgă din suflet sentimentul care atâția ani îi luminase viața, în nădejdea că sacrificiul ei va răscumpăra sănătatea copilului.

Până 'n ultima clipă, influența ei a fost totuși binefăcătoare pentru Ciaicovsky, căci din marea durere pe care i-a pricinuit-o, genul artistului a scos ascende de o nepieritoare frumusețe.

Nadejda von Mek răscumpără prin splendida ei finută morală ușurătatea atâtor femei nedemne de marile iubiri ce le-au fost închinată.

Un sfert de veac dela unire...

de Ion Berciu

Perspectiva vremii ne face să vedem mai clar marile evenimente, iar împrejurările grele ajută, în mod neîn-doeinic, să reflectăm mai adânc asupra lucrurilor și asupra oamenilor.

La această zi sfântă, când se pecetlui pentru todeauna actul cel mai de seamă din viața politică a Transilvaniei — oglinda vie a mentalității și a liberei voine a întregului neam — ies, din noianul faptelor, trei stâlpi de lumină: jertfa țaranului, prevederea politică a conducătorilor și pregătirea sufletească a masei de către intelectualitate.

Mormintele semănate în trecătorile Carpaților, pe povârnișurile transilvane, apoi în noroiurile drumurilor de retragere și în sublima opintire dela Oituz, Mărăști și Mărășești, precum și în ultimul iureș către hotarele vestice, până în inima vechilor asupritori, nu pentru cucerire, ci pentru adevărata instaurare a ordinii și civilizației, vorbesc mai mult decât toate cuvântările meșteșugite: trupurile vitejilor soldați olteni, munteni, moldoveni și dobrogeni, căzuți pentru cauza stântă a națiunii și cu vântul permanet pe buze — Ardealul — stau la temelie actului dela 1 Decembrie 1918.

Prevederea, indiferentă de jertfe, surdă la ispită și departe văzătoare a oamenilor noștri politici din acea vreme, de aici și mai ales de dincolo, unde se trăgeau sorții existenței noastre, a dus, pe potecile spinoase ale durerii, de sigur, la cea mai mare victorie a neamului nostru, realizându-se mai repede și mai complet visul cel mare.

Boicotul și urmărirea Sașilor

Dacă purtarea și atitudinea Românilor era urmărită cu atâta zel de către întregul aparat de stat, apoi nici Sașii nu erau uitați și mai ales ramura lor tânără, care, dându-și seama de procesul de maghiarizare ce se urmărește și față de ei, începu să reacționeze mai curajos pe toate tere-nele.

Guvernul unguresc — după vorba lui Anton Peter, șeful grupului etnic german din Banat — a fost marele meșter „care prin amenințări și forță sau printr-o mânăuire sîreată a vechi rețete cu cozonacul și biciul i-a desbrăcat în mod sistematic de germanismul lor” — în timp ce fraterniza și pacta cu Sașii moderați, clandestin ordona, boicotul și urmărirea Sașilor pe toate terețele, fără deosebire dacă sunt moderați sau „verzi”.

Prefectul dă ordin tuturor organelor administrative din județ, ca toate cumpărările și aprovizionările cu imprimare și rechizite de birou să și le facă numai dela întreprinderile ungurești și

nici de cum dela Sași. „Mi-a ajuns la cunoștință că autoritățile comunale din plasa D-voastră își procură imprimarele necesare dela tipografiile proprietate ale Sașilor încarnați. Vă anunțasem cu No. 2/Res. din 3 Ianuarie că este de dorit susținerea gazetei „Brassói Lapok”, organul partidului liberal de aici și prin aceasta susținerea tipografiei editoare, a căreia proprietar este cel mai important factor al gazetei. Rog să influențați ca, înafara necesităților D-voastră de birou, în viitor toate comunele din plasa Dv. să-și procure toate imprimarele dela „Brassói Lapok”. Așa sună ordinul Nr. 52 Res. din 19 IV. al prefectului Maurer către prim-pretorul plasei Satulung, Dr. Henter Gabor.

Primul ministru Bánffy cu adresa Nr. 711/Res. din 25 Iulie atrage atențiunea prefectului asupra articolului din „Kronstädter Tageblatt” No. 94 privitor la ținerea „Sachsentag”-ului al cărui scop patriotic să-l urmărească îndeaproape.

Prefectul, după o studiere mai amănunțită a împrejurărilor, la 30 Aug. raportează cu No. 117/Res. că ținerea „Sachsentag”-ului este scadentă conform statutelor din 5 în 5 ani.

Scopul mărturisit și de astădată este strângerea rândurilor poporului săsesc. In trecut la aceste adunări lua parte cine voia, fără nicio restricțiune, și deci aceste adunări se compuneau, de obicei, din locuitorii localității unde era convocată adunarea. De astădată însă s'au luat măsuri noi și se aleg delegați după fiecare sută de alegători. Din aceste măsuri se vede că congresul va avea o importanță mult mai mare ca în trecut. După informațiile culese, se vor discuta legile matricolei civile, în care ei văd un mijloc de maghiarizare. Se va hotări și atitudinea lor politică față de intențiunea guvernului de a statifica administrația.

Fiind atât de important scopul roagă pe primu-ministru să influențeze din bună vreme pe conducătorii sași.

Din raportul prim-pretorului din Feldioara No. 86 Res. dela 1 Sept. se vede că mișcările săsești erau raportate prefectului. „La mișcările Românilor se mai adaugă și cea a Sașilor „verzi” și a gazetei lor de partid „Kronstädter Zeitung” care este curterul și organul oficial al tuturor agitațiilor antimaghiare și contra statului, care, și în timpul congresului (naționalităților) și la convocarea lui l-a preamărit și a subliniat importanța scopului, deși n'a avut curajul să îndemne pe Sași să ia parte la acest congres”. (Nr. 159/Res.) Și fiindcă mișcarea Sașilor devenea din zi în zi tot mai serioasă, la 3 Sept. prefectul trimite Președintelui Consiliului de miniștri următoarea telegramă:

„Verzii au ținut duminică la Codlea o mare intrunire. Au participat 200. Am reușit să rețin acasă o mare parte a alegătorilor. Invățătorii fac agitații de mari proporții. Binevoii a exercita asupra lor prin Episcop o influență serioasă”. (Nr. 160/Res. 3 IR. 1895.

— Evantia...

Ia bomboanele. In ochi i-au înflorit toți caișii grădinei.

Undeva, într-o căsuță de sat din Caucaz, o mamă își așteaptă odorul. Stă singură și așteaptă. I-a scos rochițele din ladă, le mângăie, le împătura, le așează la locul lor...

— Domnule locotenent, i-am numărat; avem 800 și cu asta 801.

— Care asta?

— ???

— A, da, asta... Uitasem... Bine Fierarule, bine... Optsute și asta, optsute plus unu... Spune-i lui Ioniță să-i încoloneze, patru câte patru, pe șoseaua spre Bulganak. Capul coloanei să fie la cimitirul ăla de civili... Viu și eu acum... Fieraru pleacă.

Gloata din grădină se urnește leneș, se așează în rânduri.

— Po citri, po citri! — strigă Ioniță și Fieraru, trudindu-se să-i pună câte patru în coloană.

Fac semn Evantie:

— Pofțiți, domnișoară...

Zâmbet recunoscător, trist.

Pornim alături. (Fratele mai mare își conduce sora mititică la grădinița de copii).

In capul coloanei mai sunt niște „surori”. O pun a 4-a în flancul drept. Mare lucru în marș să nu înghiți praful altora.

Evantia se clatină.

— Ioniță, mergeți încet, mă băiatule, mergeți încet...

Drumul alb, răscolit de sutele de picioare târșite, pudrează aspru față, mâni, vestoane. Ei i-a îngreunat genele.

— Și vezi, Ioniță, unde coloana nu mai poate, dă repaus...

Coloana e Evantia.

Îi întind mâna.

Tunica, în dreptul pieptului, a svâcnit speriată.

— Incet, Ioniță, încet mă băiatule; fata asta are febră... îi ard mâinile...

— Lăsați, don locotenent, că doar nu sântem câni...

— Gata, Ioniță, dă-i drumul.

Evantia simte clipa din gesturi. Mă privește lung, spaimă și rugăciune: Nu mă lăsa, nu mă lăsa!...

Ridic mâna, ca ofițerul ce comandă plotonul de execuție. Când o cobor, coloana se pune în mișcare.

Pe-o cruce răsturnată din marginea cimitirului, cu capul învins, cu ochii bolnavi, ca după o lungă zăcere, simt, fără s'o văd, cum coloana se scurge pe drumul din față.

Pe urmă soarele a intrat în mare tivind norii cu ireale curcubeie.

Și un om stă tot frânt, ca acum un ceas, pe-o cruce răsturnată; ca sufletul din el.

Căprarul Ioniță aduce seara adevărul semnata:

„Astăzi, 25 Mai 1942, orele 17, am primit dela Adschim-Ushkai 801, adică opsute unu prizonieri scoși din grote. 801!

Nu știu. Nu mă mai ajută mintea. Eu n'am trimis decât 800...

Optsute plus unu...

— Gata cina, domnule locotenent!

— Nu mi-e foame, Ioane...

Ion Colan

Pe drumul dreptății noastre

de Bădicu Gheorghe

Avem o țară care ne-am întemeiat-o pe vitejia și mândria unor străbuni de mare nume: Dacii și Romații. Am răsbătut veacuri de izbeliște respirăți sub atâtea împărății străine.

Răbdat-am jugul atâtor asupritori, aduși de vânturi. Dar nu ne-au clintit de pe pământul nostru. Destrămată de dușmani, pânza neamului ne-am refăcut o mereu din izvorul fermecat al țării noastre de suflet.

Astăzi ducem aceeași luptă pentru sfânta dreptate.

Astăzi sângerăm în stepele rusești tot pentru dreptatea și unitatea românească cea călcată'n picioare de alții.

Dar valurile de sânge nu le punem la cântar. Nici în trecut nu le-am precupețit. Gândul la veșnicia neamului a fost pentru noi mai tare ca moartea. Jertfim totul în credința că jertfele noastre vor aduce libertatea pentru Românii de pretutindeni.

În care parte a zării va trebui mai ales să ni-se facă dreptate o știm. Zi și noapte ochii și gândurile noastre sunt îndreptate spre plaiurile lor.

„Vrem să ne unim cu Țara Românească!“

Țăranii la Alba-Iulia

de Gh. Tulbure

Temeliile clădite pe minciună ale monarhiei austro-ungare începuseră să trosnească. Împăratul cel cu mai multe coroane, rămas fără niciuna, luase calea pribegiei. Scăpate de camarila Burgului, popoarele simțeau că ceasul mântuirii lor a bătut. De-acum ele, singure, își vor despica drumul viitorului. Înțelegând glasul vremilor, preoții și dascălii Ardealului au prins a orându-i cugetele mulțimilor dela sate, ridicând pe biserici și pe școli flamura cu tricolor a consiliilor naționale. Stăpânitorii cu sufletele înnegrite de păcate, înspăimântați de stafia revoluției, începuseră să dea bir cu fugiții. Nu mai rămânea decât să strivim, cu o lovitură de opincă, pîntenii care ne înțepaseră atâtea veacuri. Atunci morții neamului au început să strige din morminte. Ca la un glas de tulnic chemător, depe crestele munților au început să coboare miile de țărani ai Ardealului, luând cu toții drumul spre Cetatea în care se încoronase odinioară cel dintâi zdrobitor al trufiei nemeștii. Cu zecile de mii alergau sătenii plaiurilor și ai ogoarelor ardeleno către

Alba-Iulia suferințelor lui Horia, din preajma munților lui Iancu. Veneau țărani de pe Mureș și Târnavă, veneau Mărginenii de sub poalele Carpaților cu căciulile lor mari și rotunde. Veneau Muntenii din Țara Hațegului cu înfățișarea lor gravă și majestoasă de Daci, chipeși, spătoși, pletoși. Veneau Maramureșenii din munții lui Dragoș cu sumanele lor de lână, cu cojocul întors pe dos. Iată și Oltenii din Țara Făgărașului cu mersul lor sprinten, cu cioareci albi ca zăpada, alături frații lor de pe Valea Someșului, a Crișurilor și a Crasnei, nesfârșite cete albe ce curgeau cântând, chiotind și fâlfâind steaguri — pe care n'avuseseră voce niciodată să le scoată la vedere. În fruntea mulțimi-

lor păseau demni și conștiinți preoții și ceilalți cărturari ai satelor. La poarta cetății din Alba-Iulia îi primiau cu salut ostășesc gărzile Moșilor dela Vidra. Cu căciulile țuguiate, cu puștile pe umăr ei stăteau de strajă lângă zidurile, între care avea să se săvârșească cel mai mare fapt din istoria Ardealului.

Câmpia din preajma Cetății Bălgradului era o mare de capete, ce clocoțea în unduirii dela o margine la alta. Printre valurile acestui ocean de căciuli țărănești se zărea uneori chipul unui general român. Era solia desrobirii trimisă de Regele care avea să fie cel dintâi Domn al tuturor Românilor.

N'a existat tablou mai superb și alaiu mai mareț în istoria unui popor de țărani.

La un moment dat, ca o vijlie puternică se urnește din adâncuri și răsună din piepturi: *Vrem să ne unim cu Țara Românească!*

Era glasul celor patruzeci de mii de pe Câmpia Libertății.

Continuare în pagina 6-a

Rânduri pentru ceasul de față

de Aurel Marin

A-ți păstra calmul în vălmășagul patimilor deslănțuite cu atâtea furie, a reuși să descifrezi totuși calea cea mai lipsită de primejdii, a înfrunta primejdiile atunci când este nevoie, nu ți se întâmplă întotdeauna.

Sunt însă anumite momente, din viața națiunii ca și din viața omului, când cea mai puternică încordare de voință trebuie să te ducă la acel echilibru interior, atât de necesar, spre a rămâne drept în furtună, neîndoit sub ploile sorții.

Cine nu-și dă seama de grelele clipe care se deapănă cu atâtea încetineală?

Neamul nostru, robust și sănătos, are resurse nebanuite care-i imprimă o notă aparte, chiar și în perioadele de maximă neliniște.

Au trecut ele, peste capetele inviforate ale înaintașilor, toate urgiile și toate nedreptățile.

Nu degeaba a oftat cronicarul că suntem așezați în calea răutăților.

A rămas, cu toate acestea, după ce apele s'au limpezit, o forță mereu sporită, cu fiecare generație, care a dus România la împlinirea visului de veacuri către care și acum merge cu încredere neclintită.

De unde provine această putere de rezistență?

Continuare în pag. 6-a

Cântec ardelean

— Frunză galbenă de vrej,
ce viermi te mănâncă?
— sus pe măguri, către Dej,
dalea e adâncă.

— Râule, de ce-ți sbârlești
pama năvălășă?
— Numai stârvuri rumânești
Someșul îngroașă.

— Codrule dinspre Abrud,
de ce plângi sub zloată?
— Parcă iar și iar aud
usele pe roată.

— Vântule de ce tot sui
lacrimi pe obține?
— De oftatul moșului
temnițele-s pline.

— Veacule de plumb ursuz,
de ce stai la pândă?
— Inc'o cruce ți-am adus,
pentru grea osândă...

— Neamule, de ce tresari,
grindina când bate?
— Stau gemând pe piscuri
[tari
și aștept dreptate.

Radu Gyr

Jertfele Ardealului pentru România Mare

— fragment —

Ardealul a aruncat totdeauna în cumpăna istoriei viața celor mai buni fii ai săi. Dela răscoala lui Horia s'a statornicit dincolo de munți tradiția dăruirii generoase pentru idealurile nației. Umiliții țărani din Transilvania au cunoscut de timpuriu voluptatea de a muri cu fruntea sus, pentru drepturi și libertate. Cine i-a văzut pe ardeleni luptând pe fronturile din Rusia, știe că mai mult ca oricând, în cruciada împotriva bolșevismului, Ardealul a ținut să-și arate puterea de sacrificiu. Provincia care a dat istoriei românești prefecții și tribunii din

cele două revoluții moștești, care a umplut țințirimele de peste Carpați cu martiri și eroi ai idealului nostru național, a fost condusă spre miezul putred al Asiei de umbrele trecutului, de porunca mormintelor părăsite dincolo de graniță.

Ce-ar fi ca, pe lângă lespedeaua soldatului necunoscut, să ridicăm la Alba-Iulia sau la Tebea, lângă gorunul lui Horia, o cruce de granit, în amintirea Ardelenilor căzuți dincolo de Nistru, ca să rămână mărturie în veacuri nemăsurată putere de jertfă a Transilvaniei pentru România Mare.

George Sbârcea

Câmpul Libertății

Un svon din sat în sat străbate
Și dă norodului curaj.
El pleacă în valuri turburate
Și se îndreaptă către Blaj.

Sunt preoți și mireni, cu toții
Mănați de-același ideal.
În fruntea tuturor, Moșii,
Mândria mândrului Ardeal.

Azi bat cincizeci de mii de piepturi
Și'n ele inimă românești,
Carl strigă: Libertate! Drepturi,
Pe plaiurile strămoșesti!

O, sfântă zi de sărbătoare,
Popor voinic din vâi și lunci,
Te-om mai vedea odată, oare,
Precum te ai arătat atunci?

St. O. Iosif

Vlădica Oradiei, Roman Ciorogariu, povestește cum a fost adunarea națională din Alba Iulia

În introducere, vlădica Roman ne spune cum au plecat cei peste 200 de delegați din Biharia, în frunte cu dr. Aurel Lazăr și cu episcopul Dumitru Radu, venit dela Beiuș, cu membrii Consiliului național și ceilalți cărturari câți au încăput într'un vagon special, împodobit cu steaguri tricolore. Peste Ciaba și Arad, au sosit cu multe peripeții la Alba-Iulia, unde li s'a făcut o primire frumoasă, cu vorbiri și cu onoruri ostășești, dată de compania legionarilor români, sub comanda căpitanului Medrea. Tot orașul părea îmbrăcat în tricolor. Valuri de oameni frământau zăpada topită, rotopul automobilelor și trăsurilor, chiotele și aclamările multitudini dela sate, care veneau, unii pedestri cu desagi în spate din mari depășări, alții călare, iar alții în căruțe și cum a dat Dumnezeu, umpleau văzduhul.

După liturghie lumea pleacă din biserici și se îndreaptă către cetate. De-a-lungul drumului oamezii se descopăr înaintea Vlădicilor, care trec prin cordonul Moșilor de gardă. Un adevărat tablou viu din istoria neamului românesc.

„Adunarea națională — continuă Roman Ciorogariu — se deschide la ora zece în sala cazinoului militar din cetate. La masa prezidențială iau loc episcopii, cu Consiliul Național și cu socialiștii Flueraș și Jumanca, în frunte cu președintele partidului național Gheorghe Pop de Băsești, care dela moartea lui Ioan Rațiu, trecut prin temnițele Văzului, prezidează conferințele naționale, iar acum își ia cununa răsplătirii pentru credința cu care și-a slujit neamul. În sală sunt cei 1230 delegați ai bisericilor și ai poporului. La galerie femei în haine scilpitoare, iar afară, pe câmpul lui Horia, vreo sută de mii de țărani, cu

preoții și dascăli lor în frunte, așteptând, sub drupele naționale, evanghelia cea nouă a libertății. Și Duhul Domnului era deasupra tuturor...

Intr'o atmosferă încordată, cu lacrimile în ochi, deschide adunarea bătrânul președinte „Badea Gheorghe“ al Ardealului. Întâiul vorbitor, Ștefan Ciceo-Pop, descrie în culori vii suferințele de veacuri ale neamului și desvelește chipul României mari. Vasile Goldiș, cu glas puternic, ridică în fața adunării tablele legii celei noi: *hotărârile dela Alba-Iulia.*

Iuliu Maniu motivează aceste hotărâri într'o parafrază luminoasă.

Un prisnel de tipograf, Ju-

manca, surprinde lumea cu glasul lui sonor și declară în numele socialiștilor români, că aderă la actul de unire, pentru că ei sunt mai înainte de toate români și numai după aceea socialiști. Declarația este acoperită de un uragan de aplauze. În numele bisericilor românești fac declarații de adeziune episcopii Ioan Popp dela Arad și Dumitru Radu dela Oradia. Deasupra acestor discursuri răsună din galerii și din grosul sălii cuvântul de ordine: „fără condiții“. Și în acea clipă, toată adunarea și cei dinăuntru și cei din afară erau cu trup și suflet un singur simț, ca unirea să fie desăvârșită.

Pe platoul de lângă cetatea Albei-Iulii, — acolo unde cu o sută treizeci și patru de ani în urmă au fost frânți pe roată Horia, Cloșca și Crișan, — așteptau acum 100.000 de țărani liberi.

În loc de roată erau acum patru podiuri, în cele patru regiuni, de pe care Vlădicii Miron Cristea și Iuliu Hossu, cu alți doi heralzi, rosteau în cele patru părți cardinale ale lumii hotărârea unirii. Unirea tuturor Românilor într'o Românie mare trup s'a făcut.

(Roman Ciorogariu: *Zile trăite*, Oradea 1926 pag. 172 - 176)

Țăranii la Alba-Iulia

de Gh. Tulbure

Continuare din pagina 5-a

Ardealul își striga demn în auzul lumii dorul de a se smulge din ghiarele pajurei cu două capete și de a se contopi pe vecie într'o puternică unitate latină, Așa se încoronează la 1 Decembrie 1918 aspirațiile Ardealului și se pronunță sentința unui proces de o mie de ani...

Actul cel mare și sfânt al Unirii se înfăptuește, ca o liturghie de Paști, sub cerul lui Dumnezeu.

Rânduri pentru ceasul de față

de Aurel Marin

Continuare din pagina 5-a

Este mai întâi credința în dreptatea dumnezească, pe care o poți amâna, întârzi, dar nu o poți înlătura definitiv, apoi în dreptatea națională care, la rândul ei, cu ori câte oprești, nu se poate să nu reușească a ieși la iveală.

Suntem, oricum, la un ceas de mare răspundere și de covârșitoare greutate.

Și dacă ne gândim că-l vom trece cu bine, atunci o facem numai cu încrederea în sănătatea nezdruccinată a poporului nostru aspru încercat.

Cântarea României

Domnul Dumnezeu părinților noștri înduratu-s'a de lacrimile tale norod nemângâiat, înduratu-s'a de durerea plămânilor tale, țara mea? Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâșiată? Vădovă de feciorii cei viteji, plângi fără încetare pe mormintele lor, precum plâng și jelesc femeile despletite pe sicriul mut al soților.

Eroii noștri

Codlea

Vlădău Gh. Ioan

Sergent

Vin doi Ruși pe lizieră
Tărând o mitralieră...

Așa informa „Nițică“ din postul de observator al Div. II. T. M. Codlea. Aceste versuri au fost aranjate și cântate mai târziu într'un marș al unității sale.

Singurul copil al lui Gheorghe și Eufrosina Vlădău din Codlea, se născuse la 12 August 1912.

Tâmplar de meserie.

Căsătorit. Are un băiat ce-i poartă numele pe care l-a văzut o singură dată.

A fost în războiul din prima zi, fiind concentrat încă din 1939.

În luptele pentru încercuirea SEVASTOPOLULUI, ca observator, când a ridicat capul spre a vedea și conduce mai bine focul bateriei sale, este lovit în cap, în ziua de 23 Februarie 1942.

După câteva ore a murit. Este înmormântat în cimitirul eroilor din SINFEROPOL.

Pentru eroicele fapte este decorat cu: VIRTUTEA MILITARA cl. II, SERVICIUL CREDINCIOS CU SPADE cl. III și VULTURUL GERMAN.

Cântecul lui Iancu

Pe drumu Zărandului
Mergu murgu Iancului
Cu frâu galben în picioare
Și cu șaua pe sub foale,
Mergu cu capu plecat
Că stăpănu l-a lăsat.
Strigă Balint de pe culme:

— Om ca Iancu nu-i pe lume,
Când în Vașcău a intrat
Tot poporul s'a nchinat:
— Iancule, Crai luminat
Dacă mai crezi în păcat
Vină și ne fă dreptate,
De mai crezi în cele înalte!

Iancu cu fluier de viie
Ne scoase din iobăgie,
Iancu cu fluier de soc
Umplu țara de noroc.

(Din Bihor)

Țăranul e obișnuit să-l întrebe pe Dumnezeu

Un popor plugăresc, care nu cunoaște alt legământ decât al binecuvântatului rod al țarinei sale, care nu-și apleacă inima decât înaintea albastrului înalt unde sălășluiesc dreptățile cele din urmă, nu se poate dumiri ușor în negura disputelor de azi.

Mai sunt oameni care vor să înțeleagă câte ceva.

Țăranul e obișnuit, în nedumeririle sale, să-l întrebe pe Dumnezeu.

Cine ar mai putea implini se-
tea lui de cunoaștere adevărată?
De aceea, dincolo de înverșunările potrivnicilor, el se adună lângă inima și lângă pământul său.

Catehismul lui este statornicia

și dreptul său este însemnat cu plugul, pe tot cuprinsul muncii sale.

În vijelioasa pornire a neamurilor, țăranul român — țăran între țărani lumii — închinător la cerul înalt unde nu ajung născocirile și sgomotele veacului, a ridicat hangerul său păstrător de datină și de pământ.

Dornic de tihna străvechilor lui așezări, fără iscodiri în cearta popoarelor, el nu are a-și câștiga decât întregimea și liniștea agontselii sale.

Toți vor fi având îndreptățirea lor, pecețuită de diavol sau de Dumnezeu.

În măsura priceperilor ome-nești, țăranul român caută a se

alătura celor potrivite inimei sale. Dar îndrumarul cel mai de seamă al alegerilor lui rămâne mireasma sufletească a credinței și privescerea împlinită a sălașului său pământesc.

În mulțimea de năzuinți care se întretes în negura războiului de astăzi, poporul țărănesc al Românilor aduce semnul neclintitei sale statornicii de suflet și de brazdă.

T. M. Welther

Doină

Frate'ntre străini răzleț,
Osândit fără de județ...
Din străfund de Năsăud
Tânguirile ții-aud,

Că de-a-rând până'n Halmseu,
Frânt pe roată-l neamul meu.
Domn erai și-ajungi iobag.
Ia-ți toiagul de pribeag,
Tot din vârful țancului
Rotesc ochii Iancului,
Pe-unde ne'ncălcă mejdina.
Și-ți pierduși de-atunci hodina
N'are istov val'u'n Criș
Unde-i aurul prundiș,
Doina trăgănată'n stână
Graț barbar și aspru-o 'ngână.
Veacul împilărilor,
Când al îndurărilor
Mucenic fu Horia
Răzvrăți Istoria!
Crunt te năpădi Iar ura,
Cumpănește'n mâni custodia,
Să pornim sălbatic iureș
Până'n culmi la Maramureș.

Aurelia Stamatov

Necazurile Vlădărenilor pentru hotarul Hămărăzii la mijlocul veacului al XVIII-lea

de Pr. Alex. Florea

După ce în decursul zecilor de ani, prin retragerea locuitorilor de pe văile și dealurile înconjurătoare, întemeiază vatra actualului sat, prima lor grijă a fost să-și asigure spațiul vital, adică hotarele față de Sașii îndrăzneți din Codlea din acea vreme și față de Brașov, care tindea să-și asigure domeniul său, lărgindu-l în paguba Românilor băștinași, pe care îi voia lipsiți și cu totul la dispoziția sa.

Adevărata graniță din spre Sud, între Codlea și Vlădeni, pe vremuri nu era valea de azi a Hămărăzii Mari, ci vechiul drum ce lega Brașovul cu Făgărașul și care se poate vedea și azi că trecea peste pârăul Cărbunării și Valea Boului, tăind culmea numită mai nou „a forestierei” spre Popilnica și munții Perșani, la o distanță de aproape 1 km. de vale. Dar vecinii cei buni au luat pietrele de hotar și le-au aruncat în „lacul Cărbunării” ca să-și poată tinde hotarul până la vale ca „graniță naturală” cu Vlădenii.

La 1769 chiar arendașul M. Nussbächer face o întâmpinare magistratului de Brașov că Codlenii au luat o porțiune de pământ ruptă de valea Hămărăzii dela Vlădeni, la care magistratul răspunde cu vechea „direptate” a vremii, că nu poate hotări altfel deoarece „Hămărădea este hotarul dintre Codlea și Vlădeni”. (Mon. c. VI. I. Z.)

Când vitele Vlădărenilor scăpau peste vale, erau pedepsiți fără nicio îngăduință. Pe la 1799 chiar există și o plângere scrisă magistratului pentru aceasta, când au plătit pentru 30 vite câte 10 creștări de cap. Și cum este așa de aproape valea de sat, chiar și în vremile mai nouă știm câte pedepse au luat Vlădărenii pentru aceste scăpări și câte găste nu au mâncat unii Codlenii dela Vlădăreni.

Indată ce trecură veacurile XVI și XVII, în care au fost marile schimbări de proprietari ale acestor hotare și așezarea domoilor de pământ, după ce Brașovul a ajuns singurul domn asupra tuturor comunelor din Țara Bârsii, începe să se poată desluși istoria specială a Vlădărenilor și a hotarelor lui.

Încă la 1751 Vlădărenii se angajară printr-o jalbă tare cu judele lor Ilie Ilea, împotriva Codlenilor pentru hotarul numit Hămărăzi, din fața gării de azi, numită Valea Homorod, pe care Codlenii și l-au însușit pe nedrept. Consilierul guvernamental, contele Kemény, trimise îndată o comisie, care se vedea că trăgănează prea mult cauza. Vlădărenii își cam pierdură răbdarea și știind că au dreptate, la 1782 mută singuri piatra de hotar și scoțând vitele Codlenilor, le bagă în pășune pe ale lor. Când au fost recercați de o delegație a Cod-

lenii să pună piatra la loc și să plătească paguba, Vlădărenii răspunseră că „hotarul e al lor”.

Codlenii necăjiți se duseră la Sibiu și scoaseră de acolo o comisiune care dădu poruncă aspră Vlădărenilor să părăsească hotarul în cauză. Și fiindcă aceștia nu se executară, făcură arătare la guvern. De altă parte și Vlădărenii se plâng la magistrat.

La 1783 se prezintă din partea guvernului o comisiune compusă din vice-căpitanul din Făgăraș, solgăbirăul din Odorheiu și prim notarul din Cohalm, care decid în defavorul Vlădărenilor.

Se face recurs. Și când Sașii din Codlea se și apucă să taie pădurea de pe o porțiune din acel hotar, Vlădărenii obținură dela guvern ca Codlenii să nu taie pădurea, căci excluderea Vlădărenilor nu este definitivă și până la ieșirea procesului Vlădărenii să folosească locurile în cauză.

Dar certurile au mers până acolo, că magistratul se pusese pe mare grijă, așa că la 10 Oct. 1784 raportă guvernului că lucrurile pot duce și la acte foarte grave.

Când comitele săsesc a îndrăznit să se amestece în chestiune, Vlădărenii îl părăsc magistratului care și la măsuri apărându-i ca pe niște supuși ai săi.

La urgirea stăruitoare a cauzei, guvernul trimite 2 comisari, care ascultă la fața locului 28 martori din 7 sate din jur și care, se zice că, toți au sprijinit cauza Vlădărenilor. Totuși tabla regească la 10 Sept. 1786 dă o hotărîre în defavorul lor. Ei făcură recurs la Curia regească, care văzându-i atât de stăruitori și drepiți în cauza lor, le dăe în sfârșit dreptate.

La 22 Aprilie 1789 magistratul dispune să se împărțească ca loc de pășune comunală, iar o bună parte să se împărțească celor mai săraci din sat.

Așa se încheie, după 38 de ani, cu multe necazuri și alergări, obținerea definitivă a Hămărăzilor.

Această biruință a fost un act de mare dreptate pentru Vlădărenii și a suferit mult pe vecinii Codlenii, care pentru aceasta au anulat o învoială de arendare a altei porțiuni de hotar, pe care o foloseau Vlădărenii ca pășune.

Vlădărenii nici aici nu au cedat, ci prinzând prilejul că împăratul Iosif al II-lea tocmai trecea pe la ei, în vizita ce o făcuse prin Ardeal, îi strecurară, pe lângă alte doleanțe cu privire la iobăgie, și această cauză, pe care au și câștigat-o.

Această îndărătnicie în apărarea pământului lor în vremuri trecute, o găsim la Vlădărenii și mai târziu.

Biblioteca „Astrei” Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

Colaboratorii

noștri sunt rugați să ne trimită articole scurte.

S'a deschis

MAGAZINUL ROMANESC

Piața Libertății 14

LANTEX

stofe, mătasuri, tricofaje,

ciorapi, pânzeturii etc.

Lila Măzgăreann

Telef. 2905

Tămăduiti-vă cu AJUTORUL PIANTELOR DE LEAC!

• Puterea tămăduitoare a plantelor a fost observată din timpurile cele mai îndepărtate. Într'adevăr, Dumnezeu a pus minunate leacuri în florile, frunzele și rădăcinile plantelor ce cresc prin munți și pe câmpii.

• Din păcate, de cele mai multe ori, plantele au fost folosite fără pricepere.

• Povești bune pentru folosirea lor, precum și multe îndrumări către o viață mai sănătoasă găsiți în cele 80 de pagini ale broșurii No. 14, pe care o veți primi în câteva zile dacă trimiteți azi bonul de mai jos împreună cu 20 de lei în mărci poștale către Laboratorul Vorel.

BON No. 12

pentru broșura nr. 14

Tăiați acest bon și trimiteți-l împreună cu 20 lei în mărci poștale către LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

Laboratorul VOREL Piatra-N.

Două șezători ale cercului cultural „Astra” din Moeciul de jos

Potrivit programului de activitate culturală la sate, Cercul cultural din Moeciul de Jos a organizat până acum două șezători.

Prima șezătoare a fost organizată în întregime de către d. inv. Săssu Ducșoara în ziua de 7 Noembrie în sala d-lui Gh. Cioacă unde se află montată o scenă care a fost pusă la dispoziție în mod gratuit.

Cu această ocazie d. Săssu Ducșoara a rostit o cuvântare despre rolul și însemnătatea Cercului cultural la sate. A mai vorbit apoi părintele I. Budu despre „Biserica, pază a limbii și ființei noastre naționale”. Ambele cuvântări au fost ascultate cu mult interes de către sătenii.

A urmat apoi un program distractiv cu următoarele puncte:

1. Program de gimnastică în costume, executat de o echipă de elevi din clasa a treia, condusă de d. inv. Săssu Ducșoara.

2. „O șezătoare la Vasile Paltin”, teatru de copii, în versuri, de Săssu Ducșoara.

3. „Meșter mare din Brașeu”, dialog de același autor, tot în versuri. Toate punctele distractive au fost re-

prezentate de elevii clasei a treia, după o muncă de două luni. După aprecierea tuturor, această șezătoare a avut o deplină reușită.

Același program, fără cuvântări însă, a mai fost reprezentat și sâmbătă 6 Noembrie crt. în fața copiilor dela Școala prim. Nr. 1.

A doua șezătoare a avut loc în aceeași sală, duminică, 14 crt. Au vorbit cu această ocazie:

D-l inv. dir. Gh. Țică despre însemnătatea cantinelor școlare la sate; a urmat apoi sora de ocrotire d-ra Angela Popescu, dela dispensarul medical Moeciul, care a vorbit despre îngrijirea sugaților, bolile lor și combaterea morții infantile la sate.

După cele două cuvântări a urmat același program distractiv condus de d. inv. Săssu Ducșoara ca și în prima șezătoare. Numărul sătenilor care au luat parte la cea de a doua șezătoare, a fost dublat, datorită indemnurilor din prima șezătoare și a realei propagande desfășurată de învățător și părintele I. Budu.

Nu înțelegem însă de ce unii intelectuali ai satului nu iau parte la aceste șezători, măcar ca spectatori?

R o m â n i a
Ministerul Justiției Direc. Judiciară

Publicațiune

D-l Gheorghe T. Fleorcă domiciliat în Brașov, str. Splru Harel Nr. 28 a făcut cerere acestui Minister de a fi autorizat să schimbe pe baza art. 10, numele său patronimic de Fleorcă în acela de Florescu, spre a se numi Gheorghe T. Florescu.

Ministerul publică aceasta, conform art. 11, spre știința aceluia care ar vrea să facă opozițiune în termenul și condițiunile prevăzute de alin. II al zisului articol și de art. 3 din legea asupra numelui din 8 Aprilie 1936.

Tipografia „Astra” Brașov caută

ucenici români

Bicicleta de copil solidă în foarte bună stare, de vânzare Lei 20.000— Str. Căpitanului 22.

R o m â n i a
Corpul Portărilor Tribunalului Brașov
Dosar Nr. 714/1943

Publicațiune de licitație

Subsemnatul portărel aduc prin aceasta la cunoștință publică: în ziua de 8 Decembrie 1943 ora 10 și 16 se vor vinde prin licitație publică judiciară în Brașov, șoseaua Cristofanului, întrepr. mecanice Ing. Donescu și în Brașov, Parcul I. A. R. Str. 26 Nr. 7 averea mobilă a debitorului Ing. Aurelian Donescu, proprietatea firmei Ingrad — Brașov, constând din: automobil, auto: camion, mașină de scris, diferite mașini mecanice, aparate de radio, blou, studiu, pentru încasarea creanței de 1.200.000 lei dobânzi și cheltuieli pentru despăgubirea creditorului Juste Verboulllet, din București.

Licitația se va ține cu bani gata. Brașov, la 23 Nov. 1943.

Portărel,
I. Ionescu

Secretar,
ss. Marchidan

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curată românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Informațiuni

Pagina muncitorului

săptămâna aceasta, în mod excepțional, va apare sâmbătă 4 Dec., în loc de Marți, 30 Nov.

O greșală... din atâtea

În articolul d-lui C. Mușlea din No. 90/1943 despre + I. Prișcu în coloana I. pag. III. rând 9 se va citi: „și mult agreat de enoriașii săi... în loc de „cuvioșii săi“.

Se distribuie untură și slănină

Se aduce la cunoștința populației Municipiului că în săptămâna dela 29 Noembrie la 5 Decembrie a. c., se va distribui untură pe baza bonului Nr. 1, untură și slănină sărată pe baza bonului Nr. 2, untură în cantitate de 300 grame untură topită și 300 grame slănină sărată de fiecare bon.

Populația se poate aproviziona dela oricare măcelar de pe raza Municipiului Brașov, cu prețul de lei 370 kgr. untura și 367 lei kgr. slănină sărată.

Cum se scriu notele și bonurile de plată

În conformitate cu dispozițiile date de Ministerul de Finanțe, notele sau bonurile de plată trebuie scrise cu creion chimic sau cerneală, excluzându-se dela această operațiune creionul negru care poate fi cu ușurință sters.

Intrucât sunt multe întreprinderi obligate a elibera note sau bonuri cu copie (duplicat), copia fiind scrisă cu indigo, se face cunoscut că în aceste cazuri nota sau bonul va putea fi scris și cu creionul negru și nu cu chimic.

Această măsură este valabilă și pentru facturi.

Cum se scrie o firmă comercială

În conformitate cu art. 25 din Legea pentru înființarea unui registru al comerțului din 1931 și a modificărilor din 1938 și 1941:

1. Pe tabla de firmă trebuie scris numele și pronumele comerciantului;

2. Dacă emblema cuprinde vre-o denumire, firma va fi scrisă în litere cu caracter de mărimea a cel puțin jumătatea literilor cu care este scrisă emblema;

3. Firmele românzate vor cuprinde pe lângă numele și pronumele Românului, și numele și pronumele asociatului evreu;

4. Firma și emblema vor fi însoțite de numărul de înmatriculare al Camerei de Comerț;

5. Pe facturi, scrisori, acte de comandă, tarifuluri, prospecte, afișe, publicațiuni, boniere și orice altă întrebuintare a firmei, se va indica de asemenea numărul de înregistrare al Camerei de Comerț;

6. Obiectul comerțului introdus în registrul comerțului, trebuie să corespundă cu mărfurile aflate în magazin spre vânzare.

Comercianții sunt avizați că în decurs de 10 zile să se conformeze acestei publicații.

După acest termen se va începe controlul.

Contravenienții vor suferii sancțiuni până la 100.000 lei sau închisoare până la trei luni.

Cronica Războiului

de Mardare Mateescu

Mersul războiului

Ultimele comunicate de pe frontul de răsărit vorbesc despre eroismul soldaților români în apărarea pozițiilor din Nordul Crimeei. Este încă o dovadă grăitoare a devotamentului ostașului nostru față de acțiunea războinică pornită în luna 1941, acțiune menită să redea brazdei românești libertatea și să înscăuneze dreptatea istorică după care tânjesc milioane de români. Eroismul soldaților noștri are menirea să întareasca prin jertfe o nouă zidire a hotarelor țării și să arate lumii conștiința dărză a unor drepturi și a unei dreptăți care va rămâne neclintită în fața oricărui năvalitor. Pe front și acasă, în libertate sau cu cătușele pe grumaz, feciorii neamului nostru nu vor înceta să-și impună dreptul la vieață liberă. Ei vor asculta peste veacuri de glasul chemării sângelui de frate și al vetrei străbune și vor sfărâma hotărârile nedrepte ale oamenilor... Sărbătorim o zi de biruință și cu gândul la ea soldații noștri sunt mai neînfricați în luptă și mai hotărâți ca niciodată să retrăiască din nou fiorii acelei zile de început de Decembrie...

La Pericop toate strădaniile sovietice de a face o breșă au rămas zadarnice. Drumul spre inima Crimeei rămâne închis căci nici la Kerchi apărătorii nu se dau bătuți. La capul de pod Nicopol și în marele cote al Niprului au continuat grele lupte defensive. Forțele inamice care au realizat străpungeri locale au fost respinse sau încercute.

La Sud de Kremenciug și în apropiere de Cercassy sunt în curs lupte cu grupuri inamice care au năvălit în liniile germane.

În regiunea Korosten o acțiune ofensivă germană s'a terminat cu succes. Trupele sovietice care au pătruns la Sud-Est de oraș au fost decimate. Divizia 226 infanterie a fost complet nimicită, iar divizia 141 infanterie poate fi considerată ca pierdută. Restul trupelor au fost concentrate în interiorul orașului în trei puncte. Ele sunt strânse ca într'un clește de grenadierii germani care procedează la nimicirea lor. În același sector au fost luați numeroși prizonieri și a fost capturat un mare număr de tunuri.

În sectorul Gomel luptele au fost foarte crâncene. În unele locuri au fost date lupte corp la corp.

La Sud-Vest de Nevel trupele germane au cucerit mai multe localități.

Pe frontul finlandez, pe istmul Careliei și pe istmul Maselkae, au avut loc ciocniri între grupuri de recunoaștere.

În Italia activitatea de luptă a sporit.

Svonurile după care Germania ar pune la cale negocieri de pace sunt desminte.

ASPECTE POLITICE

Analizam în una din cronicile noastre recente nemulțumirea manifestată de ziarul „Isvestia“ cu privire la declarațiile d-lor Cordell Hull și Churchill care preconizează o reorganizare mondială cu totul opusă intereselor U. R. S. S. În legătură cu această problemă, precum și cu neutralitatea Turciei, care este în strânsă legătură cu cea dintâi, cercurile politice au urmărit în deaproape și alte manifestări moscovite care converg spre un singur țel: expansiunea rusească spre Vestul și Sudul Europei. Astfel, revista sovietică „Războiul și clasa muncitorească“, specializată în probleme de politică externă, a făcut — după cum scrie redactorul diplomatic al agenției D. N. B. — o aspră critică politicii de neutralitate a Turciei.

Revista susține că neutralitatea Turciei folosește azi numai Germaniei și lasă să se înțeleagă că Uniunea Sovietică urmărește politica externă a Turciei cu foarte mare atenție, „pentru ca să-și precizeze propria sa atitudine față de această problemă“.

Este semnificativ faptul că după atitudinea adoptată de anglo-americieni, în ceea ce privește chestiunea politicii Turciei și după declarația partidului poporului din Turcia asupra voinței Turciei de a-și păstra neutralitatea, numai un

ziar sovietic se ocupă de această problemă.

Nu se discută faptul că Uniunea Sovietică crede că va reuși să determine Turcia să apuce pe un drum pe care însăși Anglia și America n'au reușit, ci felul în care Moscova încearcă să tatoneze terenul turc în vederea expansiunii sale spre Sudul Europei și spre Orientul apropiat. Moscova respectă „acordurile“ dintre aliați numai atunci când aceste acorduri servesc politicii sale, indiferent dacă convine sau nu celorlalți parteneri.

Spre exemplu, Moscova respectând tradiția politicii rusești care de veacuri urmărește pătrunderea rusească spre Orientul apropiat și în conformitate cu înțelegerile cu Anglia și America, militează în această direcție, fiindcă-i convine; dar luarea de atitudine a Angliei și Americii față de viitoarea ordine mondială și crearea unei federații europene nu mai convine Moscovei, fiindcă este în contradicție cu interesele sale, deși și una și alta pe aceleași acorduri se bazează...

Politica sovietică s'a dovedit a fi independentă și pare că vrea să dicteze Londrei și Washingtonului. În felul acesta toate strădaniile aliaților de peste ocean n'ar da decât un singur rezultat: victoria Uniunii Sovietice.

Mesajul Regelui George al Angliei

Cu prilejul deschiderii unei noi sesiuni, Regele George al Angliei, a adresat parlamentului britanic un mesaj, în care a analizat mersul războiului. Regele a arătat că împreună cu Americanii Anglia va depune toate eforturile pentru sfârșirea războiului, după cum se străduiește ca pe bazele puse la recenta conferință dela Moscova să planuiască viitoarea organizare a Eu-

ropei. Pe plan intern suveranul Marelui Britanii a anunțat parlamentul că miniștrii englezi vor supune planuri pentru perioada de tranziție prin care va trece Anglia, împreună cu lumea întreagă, înainte ca vremurile de războiu să cedeze locul păcii.

„Primul scop al guvernului — a spus Regele George — va fi să asigure în cursul acestei perioade hrană, locuință și muncă pentru popor“.

Călătoria d-lui Beneș la Moscova

Din sursă germană s'a anunțat că d-l Beneș se află la Moscova. Evenimentul este socotit ca o avangardă a întâlnirii Roosevelt-Churchill-Stalin.

După câte se știe d-l Beneș va semna un tratat între U. R. S. S. și guvernul cehoslovac dela Londra, asemănător cu cel anglo-sovietic. Punctul de vedere rus este că, după războiu trebuie să existe legături strânse între

Uniunea Sovietică și statele vecine, însă s'a ridicat obiecțiunea că d-l Beneș nu este decât șeful unui guvern emigrat.

Problemele provocate de vizita d-lui Beneș la Moscova sunt mai vaste, și ele vor fi discutate numai atunci când se va cunoaște rezultatul acestei călătorii.

Consiliu consultativ

Potrivit înțelegerii dela Moscova s'a creat la Alger un consiliu consultativ pentru Italia. Membrii consiliului sunt d-nii Andrei Vișinski pentru U. R. S. S.; Harold Mac Millan, pentru Marea Britanie; Robert Murphy, pentru Statele Unite și poate René Massigli pentru comitetul francez. Delegații Greciei și Jugoslaviei vor fi numiți ulterior. Consiliul va ține câteva ședințe în Africa de Nord și apoi se va muta în Italia. Natura avizelor date de a est consiliu și în special caracterul politic

al acestor avize vor aduce multe lămuriri într-o întreagă serie de probleme care nu privesc numai Italia.

După câte se știe acest consiliu a fost alcătuit pentru a discuta și rezolva toate chestiunile politice referitoare la Europa. De altfel Uniunea Sovietică și-a exprimat dorința chiar la începutul campaniei din Italia ca ea să aibă un reprezentant care să supravegheze tratamentul celor care au simpatizat cu mișcarea bolșevică în Italia.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TEL. 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrii“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200